

**Dayigə tɔnɔ kulɔ Pooli na
pɔpɔni o pa
TIMOTI tɪn
Dayigə tɔnɔ kulɔ Pooli na
pɔpɔni o pa Timoti tɪn na brɪ
dɪbam kulɔ tɪn mu tɪntɔ**

Timoti nu yɪ Zwifu mu o na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi, o ko ma yɪ Greki tu. Pooli dɛɛn jeeri Timoti maɲa kalɔ o na maa ve Lisitri o tɔɔli Wɛ kwɛrɛ kam o brɪ nɔɔna tɪn mu (Tɪtɔɲa Tɔnɔ 16:1-3). Timoti laan ma tɔɲɪ dɪ Pooli o tɔɲɪ Wɛ tɪtɔɲa yam (Tɪtɔɲa Tɔnɔ 17:14 dɪ 18:5 dɪ 19:22).

Pooli nan pɔpɔni twaanɔ tɪle mu o pa Timoti. Twaanɔ tɪntɔ wɔni o kwe Wɛ kɔɲɔ kum yigɛ tiinɛ bam mu.

Dayigə tɔnɔ kulɔ o na pɔpɔni o pa Timoti tɪn wɔni o ɲɔɔni wɛɛnu tɪtɔ wɔɲɔ mu:

O kaani Wɛ nɔɔna bam sɪ ba cɪ ba tɪtɪ mu dɪ vwan zaasum dɪlɔ na zɔ ba tɪtari tɪn. Vwan zaasum tiinɛ bam dɛɛn brɪ ni lɔɲɔ baɲa wɛɛnu tɪm yɪ balɔɲɔ mu, yɪ n bá n wani n na vrum, kɔ na dai ni n jɪɲɪ yɛno kulɔ na sɛɲɪ tɪn, yɪ nɔɔna finfɪn yurani nan mu ye yɛno kum kɔntɔ. Ba ma kwɛri ba kwe nɔɔna sɪ ba ja ba tɪtɪ dɪ wɔdiiru tɪdonnɛ dim, sɪ ba yagɪ kadri. Pooli nan pɔpɔni o brɪ-ba ni kɔntɔ yɪ vwan mu.

Pooli daa ta brɪ Zezi kɔɲɔ na maɲɪ sɪ kɔ zuli Wɛ te tɪn. O ma kwɛri o brɪ Zezi kɔɲɔ kum dɪ kɔ nakwa bam dɪ kɔ zɛnzɛnnɛ bam na maɲɪ sɪ ba taa yɪ te tɪn.

Pooli laan ma daari o bri Timoti o na manɔ si o ki te di We noona bam dwi tɛri tɛri tɛn, si o ma wani o tɔŋi We titɔŋa yam lanyiranɔ.

¹ Amɔ Pooli wɔlɔ na yi Zezi Kriɔi tɛntɔŋɔ tɛn mu pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ si a pa nmu Timoti. Baŋa-We dɔlɔ na yi dɔbam Vɔrnɔ di Zezi Kriɔi wɔlɔ dɔbam na jigi o tɛna tɛn mu pɛ-nɔ ni si a taa yi o tɛntɔŋɔ.

² Nmu yi ninɛɛni amɔ titi bu mu te, n na sɛ Zezi Kriɔi tɛn ŋwaanɔ.

Dɔ Ko We di dɔ Yuutu Zezi Kriɔi wɔ pa nmu yazurɔ di yu-yoŋo, yi o daari o duri nmu ŋwanɔ.

Cv-na á titi di vwan karanyina tiinɛ bam zaasim dim

³ Maŋa kam amɔ deɛn na maa ve Masɔdwanɔ tɛn, a loori nmu si n manɔ Efɛzi nɔ si n kaani noona balɔ na bri kulɔ na dai cɔga tɛn si ba yagi.

⁴ Nmu manɔ si n ta-ba si ba yagi ba wɔbɔŋa sɔnswali sɔlɔ na dai cɔga tɛn, si ba daari ba yagi ba kwɛ dwi natɔga kulɔ na ba jigi gurim je tɛn. Bɛŋwaanɔ wɛɛnu tɛm kɔntɔ paɔ noona magi kantɔgo mu kafɛ. Tɔ ba wɛli noona si ba ki ba wɔ-dɔdɔba di We si ba taa tɔgi-Dɔ.

⁵ Nmu manɔ si n kaani-ba mu didaani wɛɛnu tɛm kɔntɔ si ba yagi-tɔ, si ba taa jigi sono kulɔ na yi cɔga cɔga na nuŋi bɔcari-ŋɔna wɔni tɛn, yi ba na ki kulɔ maama ba na ye nɔ kv lamma tɛn, yi ba na sɔni ba ki ba wɔ-dɔdɔba di We, kvɔ pa ba taa jigi sono kvɔm kɔntɔ.

⁶ Noona bam kɔntɔ nan ywɛri cɔga kam kɔntɔ wɔni mu, yi ba daari ba ŋɔɔni bitari sɔlɔ na ba jigi kuri tɛn.

⁷ Ba lagɪ sɪ ba taa yɪ Wɛ cullu tɪm karanyɪna tiinɛ mɔ. Ba tɪtɪ nan ba ni ba na tɛ kulɔ tɪn kuri, yɪ ba yɛri ba na ɲɔɔnɪ kulɔ dɪ ba wɔ maama tɪn dɪ.

⁸ Dɪ ye nɪ Wɛ cullu tɪm lana dɪ wɔlɔ na ni tɪ kuri nɪ kɔ na maɲɪ te tɪn.

⁹ Dɪbam nan ye nɪ, Wɛ na pɛ Dɪ cullu tɪm tɪn, Dɪ wɔ pɛ-tɪ nɔn-ɲɔna ɲwaanɪ. Dɪ nan pɛ-tɪ balɔ na yɪ cullu cɔgɪna tɪn ɲwaanɪ mɔ, dɪdaanɪ vɪnvɪna dɪ balɔ yigɛ na tɛrɛ dɪ Dɪ tɪn, dɪ wo-lwaanɔ kɛrɛ dɪ nɔn-balwaarɔ, dɪ balɔ na ba nɪgɪ-Dɪ tɪn, dɪ balɔ dɪ na gɔ ba kwɛ naa ba niinɛ naa ba donnɛ tɪn mɔ,

¹⁰ dɪ balɔ na boori tɪn, dɪ baara balɔ na maɪ ba donnɛ ba jiri kaana tɪn, dɪdaanɪ balɔ na cɔ ba jaanɪ nɔɔna dɪ dam ba yɛgɪ tɪn, dɪdaanɪ balɔ na fɔ vwan tɪn, dɪ balɔ na du dɪ Wɛ yɪ kɔ yagɪ kɔ dɪ cɪga tɪn. Dɪ nan pɛ Dɪ cullu tɪm balɔ maama na cɔgɪ zaasɪm dɪlɔ na yɪ cɪga yɪ dɪ tɔgɪ Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam na bri te tɪn dɪ mɔ.

¹¹ Kwɛr-ywɛɲɛ kam kɔntɔ nɲɪ Wɔpolo Tu Baɲa-Wɛ dɪlɔ na jɪgɪ paari-zulɛ tɪn te mɔ, yɪ dɪntɔ ki-ka amɔ jɪɲa nɪ sɪ a taa tɛa.

Pooli na kɪ Wɛ le Dɪ zɛnɛ ɲwaanɪ te tɪn

¹² Dɪ Yuutu Zezi Kɪsi mɔ pɛ amɔ dam sɪ a taa tɔɲɪ a pa-o. A kɪ o le dɪdaanɪ o na nɛ nɪ amɔ jɪgɪ wɔ-dɪdɔba yɪ o lɪ-nɪ sɪ a taa tɔɲɪ a pa-o tɪn.

¹³ Faɲa tɪn, a dɛɛn yɛni a ɲɔɔnɪ a cɔgɪ Zezi yɪri, yɪ a kwɛri a twɪ-o, yɪ a ta yaari o nɔɔna bam. Dɪ kɔntɔ dɪ, o nan ta duri a ɲwaɲa, bɛɲwaanɪ amɔ ya wɔ sɛ-o yɪ kɔ pa a yɛri wɔɲo kulɔ a na jɪgɪ a kɪ tɪn.

14 Nan dı kú dı, dí Yuutu Zezi mú kı-nı yu-yoŋo zanzan kú ja gaalı, yı o daarı o pa a taa jıgı wú-dıdúba dıd-o dı sono, a na ŋwı dıd-o tın ŋwaanı.

15 Taanı dıntú yı cıga yı dı maŋı sı nɔɔna maama sɛ-dı mú:

«Zezi Krisi tu lúgú baŋa

sı o vrı nɔn-cıɔɔgırv mú ba lwarım wɔnı.»

Amú nan mú kı lwarım a dwəni nɔɔna maama, 16 yı Wɛ ta duri a ŋwanı sı kú pa Zezi Krisi brı o wú-zuru kúm na yı te dı amú. O na tiini o kı wú-zuru dı amú wúlv na yı nɔn-cıɔɔgırv tım yigə tu tın, kú yı maana mú kú paı nɔɔna balú na wú da a kwaga ba ba ba sɛ-o, sı ba daarı ba na ŋwıa kalú na ba ti tın Wɛ tee nı.

17 Baŋa-Wɛ yı pɛ wúlv paarı na bá ti maŋa dı maŋa tın mú. Dı yı ŋwıa tu mú, ba ba na-Dı dı yiə, yı Dı ba jıgı doŋ. Kúntú ŋwaanı zulə dı tiə taa wú Dı tee nı sı kú taa ve maŋa kalú na ba ti tın. Amina.

18 A bu Timoti, a lagı a ta dı nmú sı n ta n tıŋı n pa Wɛ, nı Wɛ niŋoŋnə bam dɛen na tagı nmú taanı te tın. Kúntú tın, kwaanı n guli ba na tagı te tın sı n tıŋı Wɛ titıŋa lanyıranı, nıneenı n na lagı n magı jara cıga cıga te tın.

19 Ta n jıgı wú-dıdúba dı Wɛ, sı n daarı n ta n kı kúlv maama n na ye n bıcarı nı nı kú lamma tın. Nɔɔna badonnə wúra, ba ba sɛ sı ba taa kı kúlv ba na ye nı kú lamma tın. Kúntú ma pa ba daa warı ba da Wɛ cwəŋə kam.

20 Yimene dı Alesandrı mú tɔgı ba wú nɔɔna bam kúntú wɔnı. Amú nan yagı-ba sɔtaanı jıŋa nı sı ba na cam, sı ba daa yı ŋɔɔnı ba cɔgı Wɛ yıri.

2

Wε nɔɔna na maɲi si ba taa zuli-DI te tin

¹ Woɲo kuɓu a na lagu a da yigə a ta tin mu tuntu. A maɲi si á taá loori Wε á pa nɔɔna maama. Loori-na Wε si DI taa nii ba baɲa ni, si á daari á taá ki DI le ba ɲwaani.

² A taá loori Wε á pai pwa didaani didɛera balu maama na jigi dam nɔɔna baɲa ni tin, si ku pa dí taá zuuri di yazurə di ni-ywəm, si dí wani dí taá tɔgi Wε lanyirani, si dí taá ɲwi ni ku na maɲi te tin.

³ Kuntu mu yi woɲo kuɓu na lamma yi ku poli Wε dilu na yi dí Vɪrnu tin wu.

⁴ Duntu mu lagu si nɔɔna maama na vrɪm, si ba kwəri ba lwaru kuɓu na yi ciga tin.

⁵ Wε didba yirani mu wɔra. Wuɓu di na fɔgi nabiinə di Wε daani tin di yi didba yirani mu. Wuɓtu mu yi Zezi Krisi wuɓu na yi nabiinu tin.

⁶ Wuɓu mu se o ti o ma ɲwi nɔɔna maama lwaruɓu jini, yi ba pa o maana maɲa kalu Wε na li tin.

⁷ Kuntu ɲwaani mu Wε pe a ji DI tintuɲu, si a tooli DI kwərə kam a bri nɔɔna. Ciga mu a ɲɔɔna, si ku dai vwan. Wε suni DI tuɲi-ni mu si a taa bri dwi-ge tiinə, si ba se DI ciga kam ba ki ba wu-didba di DI.

⁸ Amu lagu si jəgə maama baara taa wari Wε. Ba na zəɲi ba jia wɛɛni si ba wari Wε, si ba taa jigi wu-pono mu, si ba yi taa jigi ban-zɔɲo naa kantɔgo di nɔɔn-nɔɔnu.

⁹ Amu nan ta lagu si kaana di ja ba titi di ba gwaaru vɔɔm, si ba taa kwari cavura ba zuuri

gwaarv tiv na manj di ba tin. Ba wv manj si ba tiini ba kwe ba yum ba ja gaali, naa ba zuli ba titi di ninwanja wænu, kv na yi sæbu-sija naa kandwa-ŋvna naa gwaarv tiv sæbiæ na damma tin.

¹⁰ Ba nan manj si ba taa ki kəm-laarv mv, si kv bri ni ba yi kaana balv na se We ciga ciga tin.

¹¹ Kaana manj si ba taa je cum mv ba cægi balv na bri-ba We cwæŋæ tin, si ba daari ba taa se-ba.

¹² Amv wv se si kaana taa bri baara naa ba taa te-ba. Ba manj si ba taa je cum mv.

¹³ Bæŋwaan, We dæen na ki nabiinæ tin, DI ki Adam mv yigæ, yi DI laan daari DI ki Awa.

¹⁴ Kv dæen dai Adam mv sutaani gan, kv yi kaani wvm mv di gan di pa o vin We ni.

¹⁵ Kvntv mv te kaana lvr di cam, We nan wv vri-ba, di ba na se ba tægi We di wv-didva di sono di wv-ponjo yi ba jigi ba titi tin.

3

Zezi kægæ kv m yigæ tiinæ na manj si ba taa yi te tin

¹ Taani duntv sivi di yi ciga mv:

«Nvovv na lagi si o ji Zezi kægæ kv m yigæ tu, kvntv tu lagi titvŋ-ŋvm mv.»

² Kvntv, Zezi kægæ kv m yigæ tu manj si o taa yi nvn-ŋvm mv nvvna maama tee ni. O nan manj si o taa jigi kaani didva yirani mv. O ta manj si o taa yiri o titi, si o taa vai o titi o jaana ni kv na manj te tin. O manj si o taa jeeri vævæ lanyirani o sŋv ni. O manj si o taa ye nvvna zaasim.

³ O nan wv manj si o taa yi sa-nyvrv naa najajarv naa nvvovv wlv bani na lvmma tin. Kv manj si

o taa yi nɔn-yoŋo mu di nɔɔnu maama. O nan wu maŋi si o taa yi sɛbu-swɛn-nyim.

⁴ O maŋi si o taa wai o nii o sɔŋo tiinɛ baŋa ni mu lanyiranɛ, si o daari o pa o biɛ sɛ-o di zulu yalu na maŋi tin.

⁵ Bɛɲwaani, nɔɔnu na wari o nii o titi sɔŋo tiinɛ baŋa ni, oó ki ta mu o nii Zezi kɔgo kum baŋa ni?

⁶ Ku wu maŋi si o taa yi wulu na yi nɔn-dɔuru We cwɛŋɛ kam wɔni tin, si o yi zaŋi o ba o zɛŋi o titi, si We di o taani nɛnɛni DI na di sutaani taani te tin.

⁷ Zezi kɔgo kum yigɛ tu maŋi si o taa yi nɔn-ŋum mu di balu na ba tɔgi We tin di. Ku na dai kuntu, nɔɔna wu goon-o yi o na cavura, yi o tu sutaani cigiru tim wɔni.

Zezi kɔgo kum zɛnzɛnnɛ bam na maŋi si ba taa yi te tin

⁸ Zezi kɔgo kum zɛnzɛnnɛ bam di maŋi si ba taa yi balu nɔɔna na nɔgi tin mu. Ba wu maŋi si ba taa yi niɛ yale yale tiinɛ, naa ba taa yi sa-nyɔra, naa ba taa ki kampinɛ si ba ma na wɛnu.

⁹ Ba nan maŋi si ba taa tɔgi ciga kalu ya na sɛgi yi We laan vuri-ba DI taani dum wɔni tin, ba na ye ba bicari ni ni ku lamma tin ŋwaani.

¹⁰ Nɔɔnu na lagɛ si o ji Zezi kɔgo kum zɛnzɛnnu, ba maŋi si ba da yigɛ ba maan-o mu ba nii, o na ba jigi wo-lɔŋo, si ba laan pa o puli o tituŋa.

¹¹ Ku maŋi si ba kaana di taa yi balu nɔɔna na nɔgi tin mu, si ba yi taa yi bɛbari-nyina. Ba maŋi si ba taa yiri ba titi mu, si nɔɔna taa jigi ba ciga woŋo maama baŋa ni.

12 Zezi kɔgɔ kɔm zənzənnu maŋɪ sɪ o taa jɪgɪ kaanɪ dɪdɔba yɪranɪ mɔ, sɪ o daari o taa wai o nii o biə dɪ o sɔŋɔ tiinə maama baŋa nɪ lanyiranɪ.

13 Bɛŋwaaɪ zənzənnu wɔɔɔ maama na tɔŋɪ o tɪtɔŋa lanyiranɪ tɪn wɔ na zulə zanzan nɔɔna tee nɪ, yɪ o daari o na baari dɪ wɔpɔlo o na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi tɪn ŋwaaɪ.

14 Amɔ bɔŋɪ sɪ a ba nmɔ te lele. A nan pɔpɔnɪ tɔŋɔ kɔntɔ a pa nmɔ sɪ,

15 a na daanɪ fɪnfɪn, sɪ n wanɪ n lwarɪ n na wɔ ja Baŋa-Wɛ nɔɔna bam te. Bantɔ mɔ yɪ Zezi nɔɔna yɪ ba tɔgɪ Ŋwɪa Tu Baŋa-Wɛ. Bantɔ mɔ yɪ balɔ na kwaanɪ ba wɛli ba nii zaasɪm dɪɔɔ na yɪ cɪga tɪn baŋa nɪ, nɪnɛɛnɪ ywə na wɛli digə sɪ ka yɪ vi te tɪn.

16 Dɪ lwarɪ nɪ Wɛ tɔgɪm yɪ wɔ-kamunu mɔ. Wɛ cɪga kam kɔntɔ dɛɛn ya sɛgɪ mɔ, yɪ Dɪ laan pa dɪ lwarɪ wɔɔɔ wɔm Dɪ na tɔŋɪ tɪn:

Wɔntɔ mɔ jɪgɪ nabiinu o ba lɔgɔ baŋa.

Wɛ Joro kɔm ma brɪ nɪ o yɪ cɪga tu.

Wɛ malesɪ sɪm ma na o zulə.

Nɔɔna ma ja o kwərə ba zɔ dwi maama wɔ ba tɔɔɔ.

Lɔgɔ baŋa nabiinə ma sɛ-o.

O ma zanɪ dɪ zulə o dɪ Wɛ-sɔŋɔ.

4

Dɪ na maŋɪ sɪ dɪ cɪ dɪ tɪtɪ dɪ vwan zanzaasa bam te tɪn

1-2 Wɛ Joro kɔm brɪ dɪbam fastɪ nɪ, maŋa tiim nɪ nɔɔna badaara wɔ zanɪ ba yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm. Pipiri-nyɪna balɔ na fɔ vwan tɪn mɔ wɔ ganɪ-ba ba pa ba yagɪ zaasɪm dɪɔɔ na yɪ cɪga tɪn. Bantɔ

wobuŋa mu tɪga, ku pa ba yəri ni ba na ki kulɔ tɪn ba lamma. Baá pa nɔɔna se vwan yam ciciri na fɔe tɪn, yi ba daari ba taa tɔgi sɔtaani zaasim na yi te tɪn.

³ Nɔɔna bam kuntu mu yəni ba bri ni ku culə si baaru di kaani naa kaani zu baru. Wɔdiiru tidonnə di maa wura ba na bri ni ku culə si nɔɔna di-ti. Nmu nan ye ni We mu ki wɔdiiru tum kuntu, si dibam balu na tɔgi-DI yi dí lwaru DI cɪga kam tɪn taá ki DI le ti ŋwaani, si dí daari dí taá di-ti.

⁴ Beŋwaani wəənu tɪlu maama We na ki tɪn lamma. Woŋo kulɔ We na pe dibam tɪn, dí manɪ si dí ki DI le mu ku ŋwaani, dí wɔ manɪ si dí culi-ku.

⁵ Beŋwaani We taani dim di dibam We-loro kum mu kwe woŋo maama ku pa ku lana We yigə ni.

Zezi Krisi tuntɔŋ-ŋum na manɪ si o taa yi te tɪn

⁶ Nmu manɪ si n ta wəənu tuntu mu n bri n ko-biə bam. N na ki kuntu, kú pa n ta n yi Zezi Krisi tuntɔŋ-ŋum. N na suni n se We cɪga kam taani dim di zaasim dilu na yi cɪga yi n manɪ n tɔgi-di tɪn, ní bi We cwəŋə kam wɔni.

⁷ Yi zanɪ n cəgi sunswali silu na ba jɪgi kuri yi si ba wəli We cwəŋə kam tɪn. Nan tiini n kwaani n ta n tɔgi We cwəŋə.

⁸ Dí ye ni, n na waari n yira, ku jɪgi zənə finfɪn. Ku daari, n nan na kwaani n tɔgi We cwəŋə, kuntu mu tiini ku jɪgi zənə woŋo maama wɔni. Beŋwaani kú pa n na zənə zɪm ŋwɪa kam wɔni, yi n daari n na ŋwɪa kalu na lagɪ ka ba tɪn We tee ni.

⁹ Taani duntu yi ciga yi di manɔ si noona se-di mu.

¹⁰ Kuntu nwaani mu pai di kwaanɔ di tɔna, beɔnwaani dibam jigi tɔna di Nwɔa Tu Baɔa-We. Duntu mu yi noona maama Vɔru, ku na fɔgi ku dwe didi balu na se-DI tin.

¹¹ Ta n bri noona bam wænu tum kuntu si n zaasi-ba.

¹² Yi zaɔi n pa noon-noonu gooni-m n na yi bu tin nwaani. N manɔ si n ma n titi mu n bri Zezi noona bam ba na wó ta ki te. Ku na yi nmu ni-nwanja di n titɔn-naga, di n sono di n na jigi wu-didɔa di We te tin, di n wu-pono maama mu n manɔ si n ma n bri-ba.

¹³ Ta n kwaanɔ n karɔmi We taani dum di noona bam, si n daari n bri-ba We ciga kam, si ku taa ve manja kam a na wó ba tin.

¹⁴ Yi zaɔi n yagi pæri dilu We na pe nmu, manja kalu DI nijonɔnə bam deen na tagi nmu taani te yi Zezi kɔgo kum nakwa bam di danɔ ba jia nmu baɔa ni ba warɔ We n nwaani tin.

¹⁵ Ku manɔ si n tiini n kwaanɔ n ta n tɔni titɔni dum kuntu di n wu maama mu. Kuntu mu wó pa noona maama taa nai nmu na ve yigə te tin.

¹⁶ Ta n yiri n titi, si n daari n ta n yiri n zaasum dum na yi te tin di. Kwaanɔ n zigɔ kɔnkɔn wænu tum kuntu wɔni, si nmu titi wó na vrim, yi n ta wó pa balu na cəgi-m tin di na vrim.

5

N na manɔ si n kwe We noona bam te tin

¹ Yɪ zaŋɪ n baɣɪ nankwɪan dɪ baari. N maŋɪ sɪ n kwe-o nɪ n ko mu te. Kɔ na yɪ nɔn-dɔnnɔ, n maŋɪ sɪ n kwe-ba nɪ n nyaana mu te.

² Kɔ na yɪ kazɪna, n maŋɪ sɪ n kwe-ba nɪ n niinɔ mu te. Kɔ na yɪ ka-bwɛnɔ, n maŋɪ sɪ n kwe-ba nɪ n nakwa mu te dɪ wɔ-pɔŋɔ.

Dí na maŋɪ sɪ dí taá zɛni kadɛnɔ te tɪn

³ Ta n zuli kadɛnɔ balɔ na sɪnɪ ba ba jɪɣɪ nɔɔnɔ tɪn, sɪ n ta n nii ba baŋa nɪ.

⁴ Kɔ daari, kadɛm na jɪɣɪ biɛ naa naaru, bantu mu maŋɪ sɪ ba taa nii-o, ba na yɪ o tɪtɪ sɔŋɔ tiinɔ tɪn ŋwaanɪ. Mu Wɛ cwɛŋɔ zaasum dɪm na yɪ te tɪn. Kadɛm biɛ na zɛn-o kɔntɔ, kɔv pa ba joori ba ŋwɪ ba tiinɔ jɪnɪ dɪ ba na yaari ba ŋwaanɪ te tɪn. Kɔntɔ nan mu poli Wɛ wɔ.

⁵ Kaanɪ wɔlɔ na sɪnɪ o yɪ kadɛm yɪ o ba jɪɣɪ nɔɔn-nɔɔnɔ sɪ o taa nii o baŋa nɪ tɪn tiŋɪ o tɪna Wɛ baŋa nɪ mu. Tɪtɪ dɪ wɪa maama o tiini o wari Wɛ mu yɪ o loori zɛnɔ Dɪ tee nɪ.

⁶ Kɔ daari kadɛm wɔlɔ na lagɪ sɪ o taa ŋwɪ paweenɪ wɔnɪ tɪn maŋɪ o tɪ mu yɪ o ta beerɔ.

⁷ Nan pa ba maama lwarɪ wɛɛnu tum kɔntɔ nɪ nɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ wanɪ o na ba wo-lɔŋɔ o ta.

⁸ Nɔɔnɔ yigɔ na tɛrɔ dɪ o sɔŋɔ tiinɔ, kɔ na tiini kɔ dwe dɪdɪ dɪ o tɪtɪ digɔ tiinɔ, kɔntɔ tu yagɪ Wɛ cwɛŋɔ mu. O nan tiini o yɪ nɔn-balɔrɔ o dwe balɔ na maŋɪ ba ba tɔɣɪ Wɛ tɪn dɪ.

⁹ Yɪ zaŋɪ n pa ba pɔpɔni kadɛm wɔlɔ na wɔ yɪ bɪna fusrɔv tɪn n kɪ kadɛnɔ bam tɔnɔ kum wɔnɪ. Wɔlɔ na maŋɪ sɪ o wɛli da tɪn maŋɪ sɪ o ban-zurɪ taa yɪ bɪdwi yɪranɪ mu.

¹⁰ O maŋi si noona taa ye o tituŋ-ŋona ni nu lanyirani. O na nii o biə baŋa ni lanyirani, naa o na jeeri vərə lanyirani, naa o na tu o titi o zari We noona bam ne, naa o na zəni balu na wu cam wɔni tɪn, yi o na kwaani o tɔŋi tituŋ-ŋona dwi maama, abam wai á gar-o á wəli da.

¹¹ Ku daari kadənə balu na yi ka-bwənə tɪn, abam wu maŋi si á ga-ba á wəli da. Beŋwaani, bantɔ wɔbɔŋa daa na ləni yi ba wari ba titi ba ja, baá yagi ni dilu ba na goni di Zezi Krisi tɪn, yi ba daari ba daa zu banna.

¹² Ba na ki kuntu, ba bá na bura, beŋwaani ba cɔgi ba dayigə ni dilu ba na goni di Zezi Krisi tɪn mu.

¹³ Kulɔ na wəli da tɪn, á na pupɔni kadənə balu na yi ka-bwənə tɪn á wəli da, baá ji yawɔri-nyina yi ba ta tɔli sam. Ku nan dai kuntu yirani, baá ji bɔbari-nyina di ŋwan-ɔɔɔɔ tiinə, yi ba ŋɔɔni wəənu tɪlu na dai si ba ya ŋɔɔni tɪn.

¹⁴ Mu ku kuri amɔ bɔŋi ni kuú ta lamma si kadənə balu na yi ka-bwənə tɪn taa zɔɔri banna si ba lu biə, si ba daari ba taa nii ba titi sam baŋa ni. Ba na ki kuntu, kuú pa dɔbam dɔna daa bá na cwəŋə si ba ŋɔɔni wo-lwaanɔ ba pa dɔbam.

¹⁵ Beŋwaani kadənə badaara maŋi ba ywəri We cwəŋə kam wɔni, yi ba daari ba tɔgi sɔtaani.

¹⁶ Baarɔ naa kaani wɔlu na tɔgi We cwəŋə yi kadənə wu o sɔŋɔ ni tɪn, wɔntɔ mu maŋi si o taa nii ba baŋa ni. Ku dai si o yagi-ba o pa Zezi kɔgɔ kum. O na yagi-ba kuntu, kuú yaari Zezi noona bam ku pa ba daa bá wani ba nii kadənə balu na ba jigi noon-noonɔ tɪn baŋa ni.

Ku na maŋi si di ki nakwa tiina bam te tin

¹⁷ Ku daari, ku na yi Zezi kogo kum nakwa balu na yi yigə tiina yi ba nii Zezi noona bam bana ni lanyirani tin, ba maŋi si ba na zula kuni bile mu, ku na dwe didi balu na kwaan ba toli We kwərə yi ba bri noona We ciga kam tin.

¹⁸ Beŋwaan ku pupuni We tona wuni ku wi: «Nmu na jigi nabia n ma n nwan wo-vaalu, yi ki tampogo ka ni ni.»

Ku ta tagi ku wi: «Tintunni maŋi si o taa joni o nyuru mu.»

¹⁹ Noonu na tagi Zezi kogo kum nakwa bam wo noonu bitar-lwana di nmu, yi zaŋi n se, ku na dai ni noona bale naa bato yi mu ne o kam-balwaarv tin.

²⁰ Ku daari nakwa balu na suni ba ki kam-balwaarv tin, si n kaani-ba ba maama yigə ni. Kuntu mu wu pa fuvni ja badaara bam di.

²¹ A nan lagi a kaani-m mu We yigə ni di Zezi Krisi yigə ni di We titi malesi sun yigə ni, si n yooi n se kul a na tagi tin. Yi kuri noona daani, ki noonu maama te na maŋi tin.

²² Yi logiri n dan n ja noon-noonu bana ni si n pa o ji We tintunni. Yi zaŋi n pa noona kam-lwaanv loni-m. Fogi n ja n titi di wu-pono.

²³ A lagi a ta di nmu si, n wu kum na yəni ku wəe tin nyaani, si n ta n nyo sana finfin si ku wani ku zəni-m, si n yi ta n nyo na yirani.

²⁴ Noona badaara wo-lwaanv tiini ti nai di yi mu jaja, yi ba daa ta wu di bantu taani. Ku daari babam wo-lwaanv nan wu ba ti na ku kwaga ni mu.

²⁵ Kɔ nan ta yi biɔwɪ mɔ dɪ kɛm-laaru dɪ. Tɪ dɪ yɔɔrɪ tɪ naɪ dɪ yi mɔ jaja. Nan dɪ kɔ dɪ, tɪlɔ na ba naɪ lanyɪranɪ tɪn dɪ bá wanɪ tɪ sɛgi.

6

Gambe na maɲɪ sɪ ba taa kɪ te tɪn

¹ Balɔ maama na yi gamble yi ba tɔgi Wɛ cwɛɲɔ tɪn maɲɪ sɪ ba taa paɪ ba yum tiinɔ bam zulɔ zanzan mɔ. Kuntɔ wó pa nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɪ o ɲɔɔnɪ o cɔgi Wɛ yɪrɪ dɪdaani dɪbam zaasɪm dɪm.

² Gambe sɪlɔ na tɔɲɪ ba paɪ ba yum tiinɔ balɔ dɪ na tɔgi Wɛ tɪn, kɔ wɔ maɲɪ sɪ ba taa gooni-ba ba na yi ba ko-biɔ Wɛ cwɛɲɔ wɔnɪ tɪn ɲwaani. Ba nan maɲɪ sɪ ba taa tɔɲɪ lanyɪranɪ mɔ ba pa-ba, beɲwaani ba yum tiinɔ balɔ ba na tɔɲɪ ba paɪ tɪn dɪ yi ba ko-bu-sonnu mɔ ba na tɔgi Zezi tɪn ɲwaani, yi ba nii ba baɲa nɪ lanyɪranɪ.

Dí maɲɪ sɪ dí cɪ dí tɪtɪ dɪ vwan zaasɪm dɪ sɛbu-swɛnɔ

Nii wɛɲnu tɪlɔ n na maɲɪ sɪ n brɪ nɔɔna bam sɪ ba taa kɪ tɪn.

³ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na brɪ zaasɪm dɪdon, yi o wɔ sɛ sɪ o tɔgi dɪbam Yuutu Zezi Krisi kwɛr-ywɛɲɔ kam dɪdaani Wɛ cwɛ-laa zaasɪm dɪm,

⁴ kuntɔ tu kɪ fɔɲɔ mɔ yi o yɛrɪ kulɔkulɔ. Wɔnɔ don tiini o lagɪ sɪ o taa magɪ kantɔgɔ mɔ wɛɲnu tɪlɔ na ba jɪgɪ kuri tɪn baɲa nɪ. Kɛm dɪm kuntɔ dwi mɔ pa nɔɔna wɔrɔ gwɪna dɪ ba donnɔ, yi kɔ pa nɔɔna jaani daani yi ba twɪ daani, yi ba ta bɔɲɪ lwarɪm ba pa daani,

⁵ yi ba niɔ dɪ ba maɲɪ daani. Ba yɛni ba kɪ kuntɔ, beɲwaani ba jɪgɪ wɔbɔɲ-balwaaru mɔ,

yi ba daa ba togi ciga cwəŋə. Ku maa pai ba buŋi ni We cwəŋə togiŋ yi woŋo kulɔ ba na wó na nadunni ka wɔni tin mu.

⁶ Ku nan sɔni ku yi ciga mu, We cwəŋə togiŋ jigi nadunni zanzan ku pai balɔ na ki wɔpolo di kulɔ ba na jigi tin.

⁷ Ba na lugi dɔbam tin, dí wɔ jaani kulɔkulɔ dí ba lugu banja. Dí nan ta bá wani dí ja kulɔkulɔ di dí viiri.

⁸ Kuntɔ tin, dí na jigi dí ni-wɔdiu dí di yi dí jigi gwaaru dí zɔɔra, ku manɔ si dí taa jigi wɔpolo si tintɔ manɔ dɔbam.

⁹ Ku daari balɔ na lagi si ba ji nadunə tin, səbu-laga mu yəni ka ganɔ-ba ku pa ba tu manɔm wɔni. Ku maa pai ba fra zɔɔri wo-yɔɔru zanzan tiɔ na wó cɔgi-ba tin. Kəm dɔm kuntɔ mu yəni ku pai ba yáali ba cɔgi.

¹⁰ Bɛŋwaani səbu-swənə mu yi lwarim dwi maama pulim je. Nɔɔna badaara wura ba na pe ba wɔbuŋa zɔ səbu-lagi yi ba yagi We ciga kam, ku pa ba jigi ba titi ba yaari zanzan.

¹¹ Ku daari nmu Timoti na yi We nɔɔnu tin, n manɔ si n ja n titi mu didaani wəənu tim kuntɔ. Ki n titi n ki daani si n ta n togi ciga, si n se We ni, si n ki n wɔ-didɔa di We, si n ta n jigi sono di pu-dia di wɔ-bono.

¹² Pɔuri n yira n ta n togi We cwəŋə lanyirani. Kuntɔ mu nmu wó jɔŋi ŋwɔa kalɔ na ba ti tin We tee ni. ŋwɔa kam kuntɔ mu We bəŋi-m si n ba n jɔŋi, di nmu deen na zanɔ n zigi nɔn-kɔgɔ kum yigə ni n pa ba lwarɔ ni nmu togi ciga cwəŋə kam tin.

13 Zezi Kriſi tɪtɪ dɛɛn zɪgɪ Pɔnsɪ Pilatɪ yɪgə nɪ o pa o lwarɪ nɪ wɔm tɔgɪ cɪga cwəŋə kam mɔ. A nan lagɪ a ta dɪ nmɔ Zezi yɪgə nɪ, dɪdaani Wɛ dɪlɔ na paɪ wɔŋo dwi maama ŋwɪa tɪn yɪgə nɪ,

14 nɪ n maŋɪ sɪ n sɛ cɪga kam kɔntɔ sɪ n yɪ yagɪ-ka dɪ fɪnfɪn dɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ wantɪ o na n wo-lɔŋo o ta, sɪ kɔ vu kɔ yɪ dɛ dɪm dɪbam Yuutu Zezi Kriſi na wú joori o ba tɪn.

15 Maŋa kalɔ na maŋɪ tɪn na yɪə, Wɔpɔlo Tu Baŋa-Wɛ dɪlɔ yɪranɪ na yɪ dam-fɔrɔ tu tɪn laan wú pa Zezi Kriſi joori o ba. Wɛ mɔ yɪ pwa maama Pɛ dɪ yum tiinə maama Yuutu.

16 Dɪntɔ yɪranɪ mɔ ŋwɪ maŋa kalɔ na ba jɪgɪ pulim dɪ gurim tɪn. Dɪ nan zɔɔrɪ pooni dɪlɔ na tiini dɪ daga tɪn wɔnɪ mɔ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bá wantɪ o twe da. Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na nɛ-Dɪ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ nan daa ta bá wantɪ o na-Dɪ. Dɪntɔ mɔ maŋɪ tiə dɪ zulə dɪ dam dɪlɔ na ba ti tɪn. Amina.

17 Kɔ na yɪ balɔ na yɪ nadunə lɔgɔ kɔntɔ baŋa nɪ tɪn, n maŋɪ sɪ n kaanɪ-ba sɪ ba yɪ taa bɔŋɪ kamunni ba pa ba tɪtɪ. Ba wɔ maŋɪ sɪ ba tɪgɪ ba jɪjɪgɪrɔ tɪm, bɛŋwaanɪ tɪ nyɪ dɪ viuu mɔ. Ba nan maŋɪ sɪ ba kwe ba wɔbɔŋa maama ba pa Wɛ mɔ, bɛŋwaanɪ dɪntɔ mɔ yəni Dɪ pa dɪbam wɔŋo maama yɪ kɔ yɪ dɪbam, sɪ dɪ taá jɪgɪ wɔpɔlo dɪ dɪ ywəəni.

18 Kaanɪ-ba sɪ ba taa kɪ lanyɪranɪ, sɪ ba tɪtɔŋ-ŋɔna jɪ ba nadunni, sɪ ba taa jɪgɪ wɔ-yoŋo sɪ ba taa ma ba wəənu tɪm ba zəni daanɪ.

19 Ba na kɪ kɔntɔ, kɔ brɪ nɪ ba tɪŋɪ ba nadunni cɪga cɪga mɔ ba pa ba tɪtɪ jwa ŋwaanɪ, yɪ kɔbɔ pa ba na ŋwɪa kalɔ na yɪ cɪga tɪn Wɛ tee nɪ.

20 A bu Timoti, fɔgɪ n ta n nii kɔlɔ maama Wɛ

na kwe DI ki nmu jɔɔa ni tin baɔa ni. Ja n titi didaani wænu tilu nɔɔna na buɔi ni ti yi yipuru yi ti dai tin. Tintu mu yi bitar-yɔɔru tilu na ba wæli Wɛ cwɛɔɔ tin didaani taana yalu na ba jigi kuri tin.

²¹ Nɔɔna badaara mu wɔra ba na paɔ ba jigi yipuru kum kuntu, yi ku laan pa ba ywæri Wɛ cwɛɔɔ kam wɔni.

Wɛ wu pa abam yu-yoɔo.

Wε Tɔno dɪ kasum

Kasem (Kassem): Wε Tɔno dɪ kasum New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9